

Akej karby je zrkadlo alebo aký je Boh

(Esej o jednoduchosti Boha)

Alžbeta Dufferová

Denné svetlo ... Aké si len zvláštne!

Tak jednoduché a mlčanlivé, nehlučné i bezfarebné,

v nádhere premietaš tieň svojej hry

a tisíce ich odrážaš v jasné svoje tieňavy.

Ó, ty krásne svetlo!

Hľadím na teba, hoc nevidím ťa,

aby som videl všetko, aj keď okrem teba

a bez toho, aby som uvidel teba.

Prezrad' mi, aký si teda? ...

Dieťa, ktoré sa opýtalo svojho otca na farbu zrkadla, ma podnietilo myslieť na Boha a na to, aký vlastne asi je.

Naozaj, akej farby je zrkadlo? Možno o ňom povedať, že má nejakú farbu, ak odráža všetky možné farby? Akú farbu má slnečný lúč? Je bezfarebný, a predsa obsahuje spektrum najrôznejších farieb.

Ak denné svetlo rozložíme, objavíme, čo obsahuje. Či môže niečo jednoduché zároveň byť zložitým? Alebo sme to my, čo potrebujeme komplikovať to, čo je jednoduché, aby sme aspoň niečo z neho pochopili? Svätý Tomáš Akvinský tvrdí, že najprv vnímame to, čo je zložené a cez zložené prichádzame k tomu, čo je jednoduché. Napríklad, bod sa definuje ako niečo, čo nemá časti. Ak ale jednoduché predchádza zložené, je dokonalejšie, a preto ťažšie pochopiteľné pre náš rozum.

Totálne jednoduché prebýva v iných dimenziách. Nášmu pohľadu zostáva neviditeľné, našim zmyslom nevnímateľné a našej inteligencií nepochopiteľné. Ak nejakým spôsobom chceme pochopiť to, čo je jednoduché, je potrebné to preniesť do našich rozmerov, dívať sa na neho z nášho hľadiska a úrovne, asi tak, ako sa na slnečný lúč díva cez sklenený hranol.

Avšak jedna vec je hovoriť o jednoduchosti vecí, ktoré nás obklopujú, druhá vec je zaoberať sa jednoduchosťou Boha. Boha, ktorého esenciou je jeho existencia a ktorý je sám sebou a v sebe Jedno, Pravda a Dobro. Jeho absolútne nemôžeme pochopiť, iba porozumieť niečo prostredníctvom negácie alebo analógie. Niežeby negácia patrila k podstate jednoduchého, ale preto, že náš rozum chápe najprv to, čo je zložité.

Akým „hranolom“ by sme mohli kontemlovať nestvorené Svetlo a vnímať niečo z jeho transparentie, všimnúť se jeho neprístupné tajomstvo, cítiť sa byť priťahovaným jeho skrytosťou?

Svätý Ján z Kríža prirovnáva ľudskú dušu ku sklu. Čím je ono čistejšie, tým je nebadanejšie. Je len veľmi málo čiastočiek vo vzduchu alebo v skle, ktoré ho (svetlo) odrážajú. Predpokladajme, že by to sklo bolo absolútne čisté. Nemohlo by sa vnímať svetlo, ktoré ním prechádza. Jeho prítomnosť by sa odhalila iba prostredníctvom stretnutia sa s nejakým predmetom, ale preto, lebo by ním vôbec neprechádzalo.

S akou ľahkosťou a bez minimálnej námahy dokáže Boh poznať svoje stvorenia, jednoducho preto, že vyžaruje svetlo! Každé stvorené bytie prechádza týmto svetlom a ostáva osvietené podľa svojej dokonalosti, alebo lepšie, Boh ho osvieti v súlade s dokonalosťou, ktorou ho chce obdať. Celé stvorenie hovorí o Božej veľkosti. Rozumné bytosti pre svoju slobodu činia tak, len ak si to zvolia. Čím sú priezračnejšie, tým viac svetla preniká cez nich, ak sa uzatvoria, odrážajú len hĺbku priepasti, v ktorej sa nachádzajú. Tma nemôže, ba nikdy neprijala svetlo. Nie je schopná ho prepustiť.

Posolstvo slnečného lúča môžeme chápať ako náčrt o rozlíšení medzi tým, čo je „zhora“ a tým, čo je „zdola“. To, čo je vyššie, sa chce urobiť zrozumiteľným, a preto sa k nám prihovára našim jazykom a spôsobmi porozumenia. Vidíme červenú, žltú, modrú alebo zelenú farbu. Ak bezfarebné obsahuje všetky farby, akým spôsobom sa uskutočňuje vnímanie toho, čo nemá farbu prostredníctvom farieb?

Najpriezračnejšia prizma, ktorá dokonale odráža Boha, a ktorá nič nezadrží pre seba a ktorá je totožná s ním, je Ježiš Kristus, Syn Človeka, pravý Boh a pravý Človek. Čím viac sa človek pripodobní Kristovi, tým viac odráža jednoduchosť Boha, tým viac premieta to, čo je Boh a aký je.

Podobnosť duše s Kristom predpokladá dve veci. Po prvé, poznanie Boha, po druhé kázanie o Bohu doložené svedectvom. Kázať neznamená len hovoriť, ale dávať porozumieť prostredníctvom príkladu života a činnosti. Cirkevní Otcovia a Učitelia potvrdzujú, ako jednota s Bohom podmieňuje účinnosť apoštolátu. Rozhodujúce v duchovnom živote je kontemplácia. Aktívna časť je iba odrazom prekypovania a pretekania toho, čo človek vnútorne prežíva. Je akoby ozvenou. Nechať sa preniknúť Božím lúčom zabezpečí o to väčší prístup človeka k druhým za účelom priblížiť ich k Bohu, o čo väčšiemu stupňu odovzdanosti sa ten podrobí.

Aký je Boh? Je to otázka nie zvedavého človeka, ale človeka, čo túži poznať ho a priblížiť sa k Nemu. Vyjadruje skutočnosť, že Boh je tak skrytý človeku ako je skryté zrkadlo pre toho, kto sa doň práve díva. Vie, že vidí v zrkadle, ale to, čo vidí, nie je zrkadlo, ale jeho vlastný obraz. Boha nemožno „vedieť“ ako matematiku alebo nejaký cudzí jazyk.

Boha okusujeme fundamentálne prostredníctvom milosti, ktorú On dáva, komu chce.